

Český model
amerického kongresu

Pracovní nasazení a pokus o resocializaci vězňů

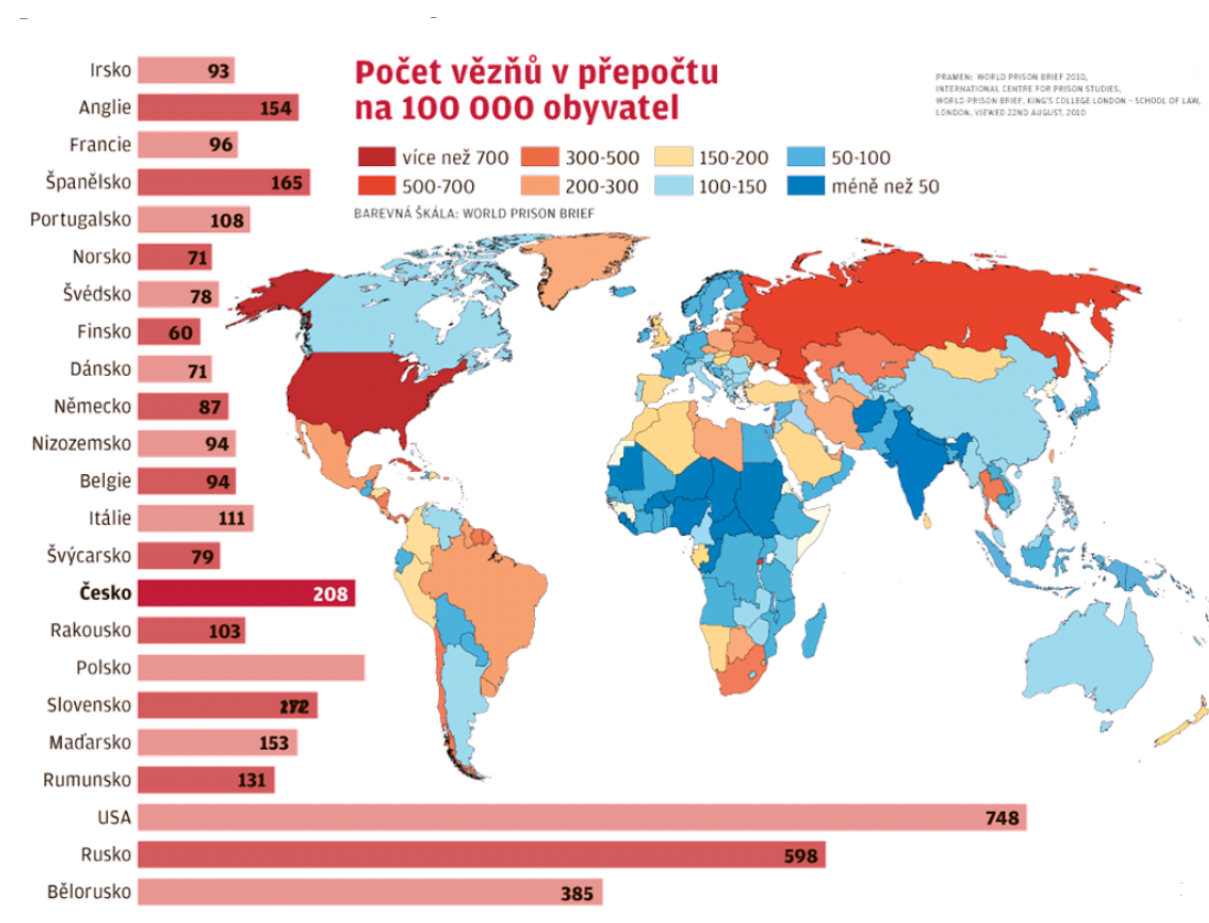
Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Tereza Špalková

1 Úvod

Během posledních čtyřiceti let došlo k významnému nárůstu počtu vězňů v amerických věznicích. Zatímco v roce 1972 bylo jen přibližně tři sta tisíc odsouzených, k roku 2015 se podle expertních odhadů jednalo už o téměř 2,4 milionu odsouzených. Spojené státy jsou tak zemí s nejvyšším počtem odsouzených na sto tisíc obyvatel.

Obrázek 1: Počet vězňů v přepočtu na 100 000 obyvatel

Obrázek 2: Nárůst počtu vězňů ve Spojených státech mezi roky 1920 a 2006

1.1 Soukromé věznice

Kromě státních a federálních věznic fungují ve Spojených státech taky vězení soukromá. Těch bylo k roku 2015 sto s celkem 62 tisíci uvězněných osob (asi 8% z celkového počtu vězňů), odhaduje se, že do budoucna toto číslo ještě poroste. Jedním z důvodů je také politika současného prezidenta Donalda Trumpa, který soukromým vězením opakovaně vyjádřil svou podporu, zejména v kontextu boje proti ilegálním migrantům.

Vzestup soukromých věznic začal v roce 1980 a vrcholu dosáhl v roce 1990, kdy prezident Clinton představil program pro snížení počtu federálních zaměstnanců. Ministerstvo spravedlnosti tak začalo uzavírat smlouvy se soukromými společnostmi.

V dnešní době se jedná o jeden z největších byznysů vězeňského komplexu. Zapojuje se do něj nejméně 18 korporací v 27 státech, z nichž největší jsou Correctional Corporation of America (CCA) a Wackenhut, které ovládají 75% trhu. Soukromé věznice dostávají od státu na každého vězně garantovanou pevnou částku bez ohledu na to, jaké jsou jejich náklady. Cílem těchto korporací tak bývá zpravidla pobyt vězňů ve vězení co nejvíce prodloužit. Podle studie prováděné University of New Mexico tak vězni v soukromých věznicích mají osmkrát nižší šanci na redukci trestu za dobré chování než ve státních věznicích, naopak dostanou 30 dní trestu navíc za každé porušení disciplíny.

2 Vězeňská práce

2.1 Historie

Práce vězňů má své kořeny již v dobách otrokářství. Po skončení občanské války byl v návaznosti na jeho tradici zaveden systém zaměstnávání vězňů. Čerstvě osvobození otroci byli obviňováni z menších krádeží nebo neplnění povinných pracovních závazků a povinně zaměstnávání při sběru bavlny, práci v dolech a při stavbě železnice. Mezi roky 1870 - 1910 bylo mezi takto povinně zaměstnanými osobami až 93% černochů (Alabama), známá byla například Parchmanova plantáž v Mississippi, kde vězni usvědčení z různých překročení zákona povinně pracovali.

2.2 Současnost

Nejméně 37 států Unie uzákonilo pro soukromé firmy možnost najmout si na práci vězně a vyrábět přímo uvnitř vězeňských zdí. Mezi nejznámější firmy, které vězně jako pracovní sílu využívají patří v dnešní době například Boeing, Microsoft, Dell, Packard, Nortel, Telecom a mnoho dalších.

Hlavní výhodou pro firmy jsou nízké pracovní náklady spojené s vysokými zisky. Platy vězňů mnohdy nedosáhnou ani na hranici minimální mzdy – například ve federálních věznicích v Coloradu je mzda pracujících vězňů dva dolary na hodinu. V soukromých věznicích je pak situace mnohem horší – nejvyšší plat mají vězni v soukromé věznici CCA v Tennessee, kde dostávají 50 centů za hodinu vysoce odborné práce.

Vězeňský byznys je odvětvím, které v posledních deseti letech nevídaně prosperuje. Mezi roky 1980 a 1994 vzrostl podložený profit z tohoto odvětví z 293 milionů na 1,31 miliardy dolarů. Díky práci vězňů jsou Spojené státy opět atraktivní pro investice do prací, které byly pro nízké náklady vykonávány v zemích Třetího světa. Nastalé situaci se přizpůsobují také podniky působící na území spojených států, například v Texasu firma osazující desky s plošnými spoji pro IBM systémy propustila 150 pracovníků a na jejich místa najala vězně ze soukromé věznice Lockhart Texa. Američtí politici používají vězeňskou práci na nalákání firem pro přesunutí výroby na území spojených států, například Kevin Mannix takto apeloval na přesunutí dílen firmy Nike z Indonésie do Oregonu.

2.3 Faktory zvyšující profit vězeňského průmyslu

Podle zpráv organizací lidských práv zvyšují profit investorů, investujícím do vězeňského průmyslu následující faktory:

1. Věznění lidí usvědčených z nenásilných trestných činů a dlouhé nepodmíněné tresty za vlastnictví mikroskopického množství zakázaných drog. Za vlastnictví 5 gramů heroinu stanovuje federální zákon pět let vězení bez možnosti předčasného propuštění, 10 let za vlastnictví 60 gramů cracku. V jednotlivých státech pak platí lokální zákony – v Texasu jsou trestem za 113 g marihuany až dva roky vězení, v New Yorku za totéž množství jakékoliv zakázané substance hrozí až doživotí.
2. Zákon „tříkrát a dost“ platný ve třinácti státech Unie, kvůli kterému muselo být dostavěno dvacet nových federálních věznic. (Podle tohoto zákona dostane doživotní vězení každý, kdo je potřetí usvědčen vážného zločinu. Jeden z nejvíce zneklidňujících případů byl případ člověka, který ukradl auto a dvě kola)
3. Delší tresty
4. Mnohé zákony vyžadují často aspoň minimální vězení bez ohledu na okolnosti jednotlivých případů
5. Zisky vzniklé díky expanzi vězeňské práce motivují k věznění více lidí na delší dobu
6. Přísněji trestané přestupky v rámci výkonu trestu za účelem prodloužení uvěznění

3 Obsazení věznic

Spolu s rostoucím profitem z vězeňského byznysu stoupá také potřeba uvězněných lidí, kteří by mohli tvořit levnou pracovní sílu. Podle výzkumu New York and Global Research je 79% federálních vězňů odsouzených za nenásilné činy a odhaduje se, že až polovina trestanců v místních vězeních je v prohřešcích, za které byla odsouzena nevinná, většina z nich ve vězeních čeká na soud. 16% ze všech vězňů trpí psychickou poruchou.

V souvislosti se snahou profitovat z naplněných věznic se v americké společnosti rozvíjí například fenomén kriminalizace chudoby. Té se věnuje ve svém díle například Matt Taibbi, publicista a autor několika knih o finanční krizi, který vydal provokativní knihu Americká nespravedlnost ve věku sociální nerovnosti. Rozebírá v ní především fakt, že lidé ze slabších příjmových skupin jsou policií stále častěji zatýkáni a často končí za mřížemi za drobnou kriminalitu na dlouhá léta. Proti tomu při soudu velkých společností jsou soudy velmi opatrné, vznikají tak nesouměřitelné situace.

Dvě největší soukromé společnosti podnikající ve vězeňském průmyslu se také před nedávnem pokusily přimět Kongres ke zvýšení imigrační kvóty, tedy stanoveného minimálního počtu míst ve vězení pro

nelegální přistěhovalce, které tvoří převážně lidé z Latinské Ameriky. Podle občanské iniciativy Grassroots leadership díky zavřeným imigrantům obě firmy vydělaly celkem půl milionu dolarů za poslední rok.

3.1 Nejnovější vývoj

Národní rada pro výzkum společně s MacArthurovou nadací zveřejnila zprávu, ze které vyplývá, že současná situace je dlouhodobě ekonomicky i společensky neobhájitelná, například výdaje na boj proti drogám zdaleka přesahují dosažené výsledky. Podle této zprávy je také nejvyšší podíl trestanců mnohem spíš důsledkem politiky než zvýšenou kriminalitou.

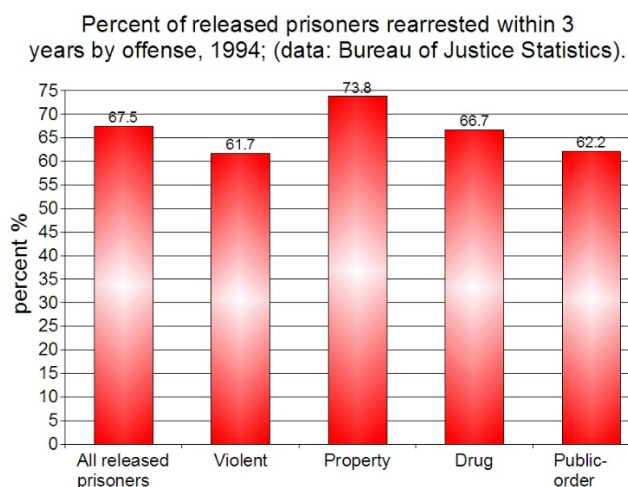
Ze studie vyplývá, že veřejný pohled na zločin a trest je silně ovlivněn rasovým podtextem. V důsledku politiky konce minulého století, která se z velké míry opírala právě o boj s kriminalitou s rétorikou zaměřenou proti menšinám, mají tak třeba Afroameričané bez maturity mladší 35 let vyšší šanci dostat se do vězení než Američané evropského původu

3.2 Začarovaný kruh

Další skupinou, na kterou má současná vězeňská politika dopad, jsou děti vězněných. V roce 2009 mělo 62% afroamerických dětí do sedmnácti let z nevzdělaných rodin jednoho rodiče ve vězení, u Hispánců se to týkalo 17%, u bílých dětí z nevzdělaných rodin pouze 15%. Trestání pochází z chudšího prostředí a jejich děti se tak jen těžko vymaňují ze začarovaného kruhu chudoby. Propuštění delikventi se potom vrací do komunit, ve kterých se jen těžko znovu začleňují, dochází k propojení spirály chudoby a kriminality.

3.3 Proces resocializace

Začlenění propuštěných vězňů zpátky do společnosti je velkým problémem, zejména v zemi, která má takové množství vězňů jako Spojené státy. Do vězení se nejčastěji dostávají lidé, u kterých kriminální činnosti předchází jiné problémy. Po propuštění potom často dochází k recidivě – například ve státu Massachusetts se více než polovina propuštěných mladých mužů do vězení do tří let vrací. Klíčem k prevenci recidivy by proto mohl být už vhodný a včasný zásah ve vzdělávacím systému.

Recidivism [online]. [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Recidivism_1994.jpg

Obrázek 3: Procento propuštěných vězňů znovu zatčených do tří let

3.4 P.A.C.T. Unit

People Achieving Change Together, P.A.C.T. Unit, je program navržený pro mladé lidi ve věku mezi osmnácti a čtyřicet lety, kteří mají zájem na sobě pracovat a aktivně se recidivě vyhnout. Tento program byl spuštěn v Middlesex House of Correction v Billerica. Mladí lidé, kteří jsou součástí programu, mají přidělené jedno patro věznic, kde mají vězni s dozorcí volnější vztah, krom toho mají přístup k holiči, knihovně a do meditační místnosti a v rámci svého patra se mohou přes den pohybovat volně. Myšlenka programu vychází z německého vězeňského systému, který se zaměřuje především na rehabilitaci a resocializaci vězňů. Ti kromě jisté míry svobody dostávají postupně další a další povinnosti, jednou z nich je i pravidelné sezení s nácvikem zvládání vzteku a rozhovor s terapeutem. Celé oddělení je postavené tak, aby byl umožněn rozvoj vězňů a aby po propuštění z vězení měli co největší šanci zapojit se do společnosti.

V současné chvíli funguje na území Spojených států několik takových jednotek, v žádné z nich nebyly zaznamenány výtržnosti ani nepokoje, přesto má tento systém také své odpůrce.

4 The First Step Act

The First Step Act je návrh legislativy, která má za úkol vytvořit férovější systém spravedlnosti podporován mimo jiné prezidentem Trumpem a ACLU (the American Civil Liberties Union) jako soubor

kompromisů. V Kongresu proti němu stojí někteří Republikáni, kteří ho pokládají za hrozbu veřejné bezpečnosti a také někteří Demokráté, podle kterých taková úprava nebude funkční.

Obsahem této úpravy je například uzákonění retrospektivní platnosti Fair Sentencing Act, který v roce 2010 upravil trestní sazby za různé druhy drog, dále uděluje federálním soudcům pravomoc redukovat u více skupin odsouzených minimální sazbu trestu, v zákoně „třikrát a dost“ mění doživotní trest na 25 let.

5 Stranické postoje

5.1 Demokráté

Demokráté usilují o reformu soudního systému a redukci počtu vězňů. Převážně jim potom jde o snížení povinných minimálních rozsudků a zavření soukromých věznic a detenčních center. Usilují také o spravedlivější přístup k posuzování jednotlivých případů. K The First Step Act se někteří demokráté staví negativně, protože jde podle nich o úpravu spíše populistickou, která ale žádnou skutečnou změnu nepřinese.

5.2 Republikáni

Republikáni proti tomu podporují vznik soukromých věznic financovaných soukromými podniky. Změny, které jsou zahrnuté v The First Step Act podporuje pouze část z nich, zbývající republikáni ho považují za potenciální nebezpečí pro společnost. Požadují zavedení povinné doby strávené ve vězení při proviněních zahrnujících vážné zranění státních činitelů. Podporují státy v nabízení možností vzdělání a přípravy vězňů pro začlenění se zpět do komunit.

6 Materiál k samostudiu

Mass Incarceration in the US (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=NaPBcUUqbew>

Private prisons (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=hQxtRcfBIXY>

John Oliver on Private Prisons (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=YzbuXUbhuu4>

America Now: Private Prisons (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=WJHY9O3xwjk>

John Oliver on Prisoner Re-entry (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=gJtYRxH5G2k>

TedTalk on Re-entry (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=aEWUg1zeUsg>

Inside Out: Leaving Prison Behind (video) - <https://www.youtube.com/watch?v=MsZtsU0sqq8>

Zdroje

Věznice jsou přeplněné, hrozí vzpoury: World Prisons Brief. *Lidové Noviny* [online]. 2011, , obrázek [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/domov/ceske-veznice-jsou-preplnene-hrozi-vzpoury.A110612_163215_ln_domov_kim

Washington Post [online]. 2011, , obrázek [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/story/2008/02/28/ST2008022803016.html>

Z amerického vězení se stal výnosný byznys. *E15* [online]. 2015 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/nazory/z-americkeho-vezenstvi-se-stal-vynosny-byznys-stovka-veznic-je-privatni-1189040>

Soukromé věznice v USA zažívají zlatou éru. *Info.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.info.cz/magazin/soukrome-veznice-v-usa-zazivaji-zlatou-eru-zivi-je-trumpuv-boj-s-nelegalnimi-migranty-21720.html>

The Prison Industry In the United States. *Global Research* [online]. 2018 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.globalresearch.ca/the-prison-industry-in-the-united-states-big-business-or-a-new-form-of-slavery/8289>

United States of America. *Prison Studies* [online]. 2018 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.prisonstudies.org/country/united-states-america>

A New Approach To Incarceration In The U.S.: Responsibility. *National Public Radio* [online]. 2018 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.npr.org/2018/04/29/606381461/a-new-approach-to-incarceration-in-the-u-s-responsibility>

Incarceration Within American and Nordic Prisons: Comparison of National and International Policies. *Dropout prevention* [online]. 2012 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <http://www.dropoutprevention.org/engage-backup/incarceration-within-american-and-nordic-prisons/>

The First Step Act. *Dropout prevention* [online]. 2018 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.businessinsider.com/what-the-first-step-act-would-actually-do-for-prison-reform-2018-11>

Democrats: Party Platform [online]. 2016 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://democrats.org/about/party-platform/#criminal-justice>

What You Should Know About the Republican Party Platform. *The Gospel Coalition* [online]. 2016 [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: <https://www.thegospelcoalition.org/article/what-you-should-know-about-the-republican-party-platform/>

Recidivism [online]. [cit. 2019-01-03]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/74/Recidivism_1994.jpg